

Asia: VN/27236/2020

Kansallista yritysvastuulakia koskeva arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuntonne yleisesti arviomuistiosta.

Teollisuusliitto pitää merkittävänä asiana sitä, että sekä Suomessa että EU:ssa ollaan säätämässä lakia, jolla pyritään edistämään ihmisoikeuksien toteutumista globaalisti.

Koska lähes saman aikaisesti valmistellaan EU direktiiviä ja kotimaista lakia, on vaikea olla kommentoimatta näitä asioita yhtenä kokonaisuutena.

Ammattiyhdistysliike on omassa toiminnassaan aina korostanut ihmisoikeuksien merkitystä ja tämän suunnitellun lain ytimessä on nimenomaan luoda käytännön toimia, joilla ennestään sitovat ja hyvin laajasti hyväksytyt arvot ja oikeudet saatetaan velvoitteeksi, mikäli halutaan tuoda palveluja tai tuotteita Suomen markkinoille.

Säädöksellä toteutetaan se, että globaalisti yrityksen toiminnassaan olisi huomioitava ihmisoikeudet ja ympäristön suojelemisen, sen halutessaan toimia Suomen markkinoilla. Puuttamalla epäasialliseen toimintaan niin ympäristöasioissa kuin työoloissa ja ehdoissa vain sellaiset toimijat, jotka aidosti kunnioittavat näitä arvoja ja periaatteita voivat jäädä toimimaan markkinoille.

Kansallinen yritysvastuulaki voi myös edistää koko EU laajuisen sisämarkkinan kattavaa yritysvastuu direktiivin muodostumista.

Tämä myös käytännössä tukee samanaikaisesti käynnissä olevia vähäpäästöisyys- ja ympäristönsuojelu tavoitteita. Ympäristöä vahingoittavaa vanhanaikaista tuotantoa ei voi ulkoistaa "rajan taakse" vaan yritysten on investoitava uuteen ympäristöystävällisempään tuotantoteknologiaan.

Teollisuusliitto katsoo samoin, että kansallisen lain sekä direktiivin perimmäisenä tarkoituksena on saada koko markkina toimimaan yhtenäisten sääntöjen mukaan, eikä yritystoiminnan hajauttamisella voi keinotella. Koska Suomi on ratifioinut keskeiset kansainväliset sopimukset, joilla on sitouduttu kunnioittamaan ihmisoikeuksia, tulee niitä Suomen markkinoilla olevien yritysten myös noudattaa.

On ymmärrettävää, että mitä pienemmästä toimijasta on kyse, sen rajallisemmat edellytykset tällä on tehdä selvityksiä ja valvoa globaalisti tuotantoketjuaan. Näin huolellisuusveloitteen pitää olla sidoksissa yrityksen kokoon ja toiminnan volyyymiin jossain määrin.

Pientenkin yritysten toiminnassa tulee huomioida yritysten yhteiskuntavastuu lain velvoitteet mahdollisimman kattavasti.

Lakia valmisteltaessa tulee harkita tarkoin minkä kokoisille yrityksille lain velvoitteet tulee asettaa, nähdäksemme Euroopan komission vastaavassa aloitteessa mainitut yrityskoon rajat ovat liian suuret ainakin henkilöstömäärän mitoitukseltaan.

On oletettavaa, että keskeisiä valvontakeinoja tulee olemaan maahantuonnin yhteydessä tehtävät selvitykset, pistokokeina tehtävät valvontakäynnit ja selvityspyynnöt mutta vastaisuudessa myös kansalaisten ilmoituskanavat.

Laissa on korostettu sitä, että työntekijöillä on mahdollisuus ilmoituskanavia pitkin nostaa esiin epäkohtia ja saada ne selvityksen alle. Työntekijät ovat kuitenkin usein niin vahvasti alisteisessa asemassa suhteessa yrityksiin, joissa työskentelevät ja pelkäävät työpaikkansa menettämistä, että he eivät näitä ilmoituksia omissa nimissään uskalla tehdä.

2) Lausuntonne kansalliseen yritysvastuusäntelyyn ryhtymisestä.

Teollisuusliitto kannattaa kansalliseen yrityssäntelyyn ryhtymistä.

3) Lausuntonne muistiossa esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista (veloitteen sisältö, soveltamisala ja seuraamusjärjestelmä).

Teollisuusliiton mielestä tärkeää on saada laki voimaan. Haasteeksi muodostuu, että EU rajaa toimenpiteitten kohteena olevat yritykset sellaisiin, joilla on vähintään 250 työntekijää palveluksessaan. Yrityksen koko ei tulisi olla sellaisenaan ole riittävä kriteeri sille, voiko toiminnasta tulla seuraamuksia ja voidaanko yritykseen kohdistaa valvontatoimia. Myös tätä pienempien yritysten tulee noudattaa ihmisoikeuksia.

4) Lausuntonne arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn ihmisoikeus-, ympäristö- ja yritysvaikutuksista.

Teollisuusliitto pitää sääntelyn ihmisoikeusvaikutuksia positiivisina. Riittävät kokoiset sanktiot ovat tärkeä työkalu, jotta yritykset sitoutuvat aidosti lain velvoitteisiin. Teollisuusliitto näkee yritys vastuulain yhtenä työkaluna, ettei tuotantoa siirretä sellaisin maihin, jossa esim. ihmisoikeus ja ympäristöasiat ovat puutteellisesti toteutettu tai valvottu. Lisäksi markkinatalous on reilumpaa, kun kaikki noudattavat samoja pelisääntöjä eikä yksi saa etuja toisiin nähden toimimalla kolmannessa maassa, jossa se voi välttää velvoitteitaan.

Kauppinen Veli-Matti
Teollisuusliitto ry.